

Suïssa, per exemple

La primera vegada que vaig passar per Suïssa jo venia d'Itàlia i vaig entrar per Lugano. Vaig fer autostop inútilment moltes hores a la carretera (jo tenia poc més de vint anys), els suïssos passaven amb aquell aire seu d'indiferència impàvida, i finalment vaig pujar al tren. El revisor, a l'exida de Lugano demanava els bitllets en italià, "*Signore e signori, bigletti, prego*". La segona vegada que passà deia "*Meine Damen und Herren, Fahrkarte bitte*", i la tercera vegada deia "*Mesdames et messieurs, billets s'il vous plait*". Era el mateix revisor: simplement havíem anat de la Suïssa italiana a la francesa, passant per l'alemanya. La senyora del carret de les begudes també deia primer *birra*, després *Bier* i al final *bière*. D'això, crec, se'n diu territorialitat, normalitat i respecte. Més o menys com fan ací els revisors de la Renfe i els cambres de les cafeteries de l'Intercity. Curiosament, els suïssos no tenen escrit aquest principi a la constitució federal: és cosa dels cantons sobirans, que ja s'encarreguen d'aplicar-lo fins a les últimes conseqüències.

Ara, com que tenen un problema al cantó dels Grisons, que és trilingüe (alemany, italià i reto-romànic o romanx), i com que el romanx especialment està en perill, sí que volen introduir una novetat constitucional: el 10 de març votaran per aprovar un article que reconeix al romanx caràcter d'oficialitat no sols al seu cantó sinó al nivell federal. A partir del 10 de març, doncs, si tot va bé, el romanx serà llengua oficial per les relacions entre els ciutadans que el parlen i la Confederació. Fins ara, només era llengua *nacional*: nacional de Suïssa. Supose que tots recorden les xifres: el romanx és parlat només en una part dels Grisons, i només per unes seixanta mil o setanta mil persones. I a més està dividit en cinc variants escrites. Doncs bé, és llengua nacional de Suïssa, i serà llengua *oficial de la Confederació*. Una broma? No senyor: un principi, i una cosa que es paga amb diners. He fet el càlcul comparatiu dels diners que es gasta el govern

federal en el suport a les llengües minoritàries (italià i romanx), i convertit en pessetes de govern espanyol representa que de Madrid haurien d'arribar uns 8.000 milions a Catalunya, 5.000 al País Valencià i 1.000 a les Illes. De suport "federal" a la llengua. Sense comptar el que gasta l'administració cantonal. Per cert, qui s'oposa a la nova llei de relacions lingüístiques? La dreta dura alemanica i el partit que abans es deia "dels automobilistes", o siga els extremistes liberals. No volen que es mantinga el principi territorial, sinó que s'impose la "llibertat individual". Molt hàbils. En la pràctica, vol dir llibertat d'expansió per als alemanys.

Ara mateix a Friburg, prop de Berna, tenen un greu conflicte: si creen una entitat metropolitana friburguesa, un Gran Friburg, serà difícil mantenir el monolingüisme de cada població. Al cantó friburguès hi ha una majoria de pobles francòfons i alguns germanòfons, i es tracta que continuen tal qual: no de formar un espai metropolitana. El senyor Denis Clerc, socialista i antic conseller d'estat, o siga ministre, insisteix: "Una llengua, un territori. La idea d'un municipi bilingüe és aberrant". I més encara: "Nosaltres fixem i delimitem el territori quasi fins al metre quadrat: després, cadascú és molt lliure d'instal·lar-se allà on vol, i d'assimiliar-s'hi". O siga: per ací passa la ratlla, i si vostè viu o vol viure a aquesta banda, ja sap que l'escola, el correu, els rebuts i l'administració funcionen només en francès, i a l'al-

tra banda només en alemany. És cosa, ja se sap, de països primitius i antiquats, poc moderns i que no entenen res de la vida internacional. Els espanyols sí que són internacionals, europeus i moderns. I apliquen amb coherència tots els principis del cas. Principi territorial: Espanya és un sol territori. Principi personal: tota persona té dret a usar l'espanyol en tota circumstància. Ni llengües nacionals (?), en plural, d'Espanya. Ni llengües de la federació. Ni revisors multilingües a la Renfe. Ni un duro de l'estat. Són "moderns" de l'única manera que van aprendre dels borbons i dels jacobins: a la francesa.

JOAN F. MIRA

*"Per ací passa la ratlla, i si
vostè viu o vol viure a
aquesta banda, ja sap que
l'escola, el correu, els rebuts,
l'administració, la política
i la justícia, funcionen en
francès i només en francès,
i a l'altra banda en alemany
i només en alemany."*